

3. Удосконалення податкової системи. А саме: спрощення зниженої ставки ПДВ на товари першої потреби; оподаткування товарів розкоші; підвищення повноти декларування доходів громадянами України.

4. Зміна моделі боргової політики України. Необхідним є законодавчо встановити граничний рівень боргового навантаження для країни; якомога більше надпланових доходів зосередити на погашення боргових зобов'язань.

Отже, можна зробити висновок, що діюча в Україні система державного фінансового контролю має ряд недоліків, які потребують негайного вирішення шляхом стратегій реформування.

Список використаних джерел:

1. Квач Я.П. Проблеми та перспективи реформування державних фінансів в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnuds_12015_12.
2. Молдован О.О. Новий етап реформи системи державних фінансів України: ключові пріоритети та завдання / О.О. Молдован // Фінанси України. – 2014. – № 8. – С. 57-69.
3. Елерс Г. Стратегії реформ у сфері державних фінансів. Національні програми та міжнародні вимоги / Г. Елерс // Фінанси України. – 2014. – № 7. – С. 7-16.

Олександра Маслій, к.е.н.

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
м. Полтава*

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ ПІД ВПЛИВОМ ЗАГРОЗ БОРГОВІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

В умовах критичного зростання рівня загроз економічній безпеці національної економіки, насамперед у зв'язку з виникненням додаткових, принципово нових для України викликів, розвиток фінансового ринку відбувається під тиском як економічних, так і неекономічних чинників.

Стан боргової безпеки є найбільш небезпечним серед усіх складових економічної безпеки, адже її рівень у 2014 році різко знизився на 11,69 в.п. до 29,6 %, а у 2015 році досяг мінімального значення за останні 15 років. Динаміка основних індикаторів боргової безпеки, що відображена на рис. 1, свідчить про наявність системних загроз, які значною мірою уповільнюють розвиток фінансового ринку України.

Значна кількість системних диспропорцій, які накопичилися в національній економіці України за період із 1990 року та з різною інтенсивністю поглиблювалися в окремі періоди її розвитку (зокрема, внаслідок світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 років), а також неефективна державна політика внаслідок нарощення інституційних деформацій в умовах негативного впливу зовнішніх та внутрішніх викликів у комплексі спровокували виникнення системної економічної кризи в Україні, прояви якої спостерігаються починаючи з кінця 2013 року, що, зокрема, призвело до зростання обсягу державного та гарантованого державою боргу до 131,3 % офіційного ВВП.

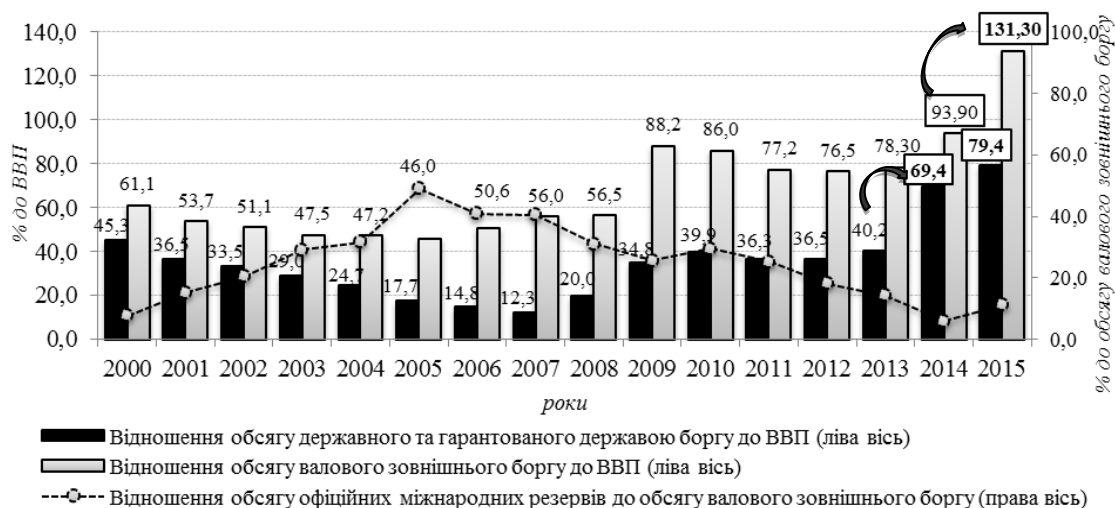

Рис. 1. Динаміка основних індикаторів боргової безпеки України в 2000-2015 роках*

* Побудовано автором за власними розрахунками

За результатами комплексного аналізу сучасного рівня економічної безпеки України виявлено, що всі індикатори боргової безпеки як у 2014 році, так і в 2015 році перебувають в абсолютно небезпечній зоні, тобто формують такий її рівень, який нижчий 20 % оптимального значення.

Таблиця 1

Виявлення загроз борговій безпеці України на основі аналізу її індикаторів у 2010–2015 рр.*

№ з/п	Найменування індикатора	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
1	Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	39,9	36,3 ↓	36,5 ↑	40,2 ↑	70,3 ↑	79,4 ↑
2	Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	86,02	77,25 ↓	76,48 ↓	78,05 ↑	95,83 ↑	131,3 ↑
3	Середньозважена дохідність облігацій внутрішньої державної позики на первинному ринку, %	10,39	9,17 ↓	12,94 ↑	13,13 ↑	13,44 ↑	13,1 ↓
4	Індекс EMBI (Emerging Markets Bond Index) + Україна, %	436	869 ↑	598 ↓	844 ↑	1085 ↑	1395 ↑
5	Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, %	29,5	25,2 ↓	18,2 ↓	14,4 ↓	6,0 ↓	11,2 ↑

Пояснення:

■ – значення індикатора, яке характеризується як мінімальний або абсолютно небезпечний рівень безпеки та за якого рівень економічної безпеки дорівнює 0;

■ – значення індикатора, яке характеризується як критичний рівень безпеки та за якого рівень економічної безпеки дорівнює 0,2, або 20 % оптимального значення.

*Розраховано автором за даними Міністерства фінансів України, Національного банку України [2; 3]

Рівень загроз боргової безпеки в 2015 році значно зріс за всіма індикаторами:

– рівень впливу зростання обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП на інтегральний показник безпеки зріс більш ніж у 2,5 рази до 1,71;

– рівень впливу зростання обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП на інтегральний показник безпеки зріс більш ніж на 23 % до 1,37;

– рівень впливу зменшення обсягу міжнародних резервів на інтегральний показник безпеки зріс в 2,4 рази.

Зважаючи на виявлені тенденції індикаторів боргової безпеки, за умови ефективного реформування всіх секторів національної економіки рівень даних загроз до 2018 року має знизитися в середньому на 25 %, проте виходу індикаторів із абсолютно небезпечної зони за оптимістичним сценарієм можна досягти лише в середньостроковому періоді. Таким чином, дефіцит власних фінансових ресурсів та борговий тиск створюватиме суттєві перешкоди розвитку фінансового ринку України у короткостроковому періоді.

Отже, критична вразливість національної економіки перед низкою зовнішніх і внутрішніх викликів, у зв'язку з неготовністю протистояти сучасним макроекономічним деформаціям та багаторічним поглибленням кризових явищ унаслідок суперечливості державної економічної політики попередніх періодів, потребує ефективного реформування національної економіки, спрямованого на стимулювання модернізаційних зрушень і поліпшення макроекономічних балансів.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 р. № 1277 // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://me.kmu.gov.ua>.

2. Статистичні матеріали по стану державного боргу України [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

3. Валовий зовнішній борг України [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Національного банку України. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44466

Василь Мешко, к.е.н., доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

ПРОБЛЕМИ РІВНОВАГИ НА РИНКУ КАПІТАЛІВ

Будь-яке виробництво вимагає спочатку вкладення. Основою вкладення є капітал. Капітал - це зростаюча авансована вартість певного ресурсу, вкладення, які приносять його власнику дохід. Суть капіталу повніше виявляється в його русі. Рух капіталу, в процесі якого він проходить кілька стадій і набуває певних функціональних форм, називається кругообігом капіталу.

Функціонування ринкової економіки передбачає наявність різних форм капіталу. Найбільш затребуваним ресурсом в наші дні є фінансовий капітал. У сучасних умовах фінансовий капітал постає у формі розгалуженої фінансово-кредитної системи, складовими якої є не тільки банки, але й інвестиційні та страхові компанії, пенсійні та інші фонди, за рівнем концентрації капіталу вже конкурують з банківськими установами. Накопичення фінансового капіталу залежить від умов розвитку ринкової системи, коливань ринкової кон'юнктури і стану трудових ресурсів. [4, с. 36]

Економічна теорія відрізняє:

- фізичний капітал - сукупність матеріальних засобів, які використовуються на різних етапах виробництва і збільшують продуктивність людської праці;
- фінансовий капітал - сукупність грошових коштів;
- юридичний капітал - сукупність прав розпорядження деякими цінностями;
- людський капітал - це ті вклади, які збільшують фізичну або розумову здатність людини. [3, с. 92]